

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vseblina: Slov. in istrsko-hrvaškemu učiteljstvu! — Naša tajna kvalifikacija — odpravljena? — Leta 1905. v Petrograd! — Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite! — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. Inserati.

Iz „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Slov. in istrsko-hrvaškemu učiteljstvu!

Po sklepu upravnega odbora »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« se bo vršila letošnja XVI. glavna skupščina o Binkoštih, dne 21., 22. in 23. maja v Postojni z izletom v Trst.

Kar se tiče poročil, predavanj in predlogov za glavno skupščino in za delegacijo, oziroma sekcije, se je po sklepu upravnega odbora obrnilo vodstvo do vseh »Zavezinih« društev s pozivom, naj se izjavijo do konca meseca februarja, o čem žele, da naj se razpravlja pri glavni skupščini, da pridejo le aktualna vprašanja na šolsko-političnem in pedagoškem polju na dnevni red. Ta poziv je imel jako slab uspeh. Nobeno društvo ni prijavilo kake teme. Zato se tem potom še enkrat obračamo do cenjenih »Zavezinih« društev in do posameznih članov z nujno prošnjo, da se zglase s poročili, s predavanji in predlogi vsaj do 20. t. m. Obenem naj se naznani tudi poročevalec.

Poslane teme in stavke razglasimo takoj, ko se nam vpošljejo.

Velecenjene gg. predsednike »Zavezinih« društev prosimo, da postavijo na dnevni red prihodnjega društvenega zborovanja volitev v zmislu § 7., lit. e »Zavezinih« pravil. Delegati naj se nam prijavijo do 5. maja t. l., da jih moremo priobčiti v oni številki »Učiteljskega Tovariša«, ki izide 10. maja. Izvolite delegate, ki se bodo glavne skupščine tudi res udeležili, da bo vsako društvo častno zastopano! Kdor ne misli iti v Postojno, naj se ne pusti voliti!

Društvene izkaze dobe gg. predsedniki v roke še ta mesec. Izvolite jih izpolniti in prav zanesljivo vrniti do dne 5. maja t. l., da bo mogel g. tajnik sestaviti svoje poročilo.

Gg. blagajnike »Zavezinih« društev pa prosimo, da pošljejo »Zavezinem« blagajniku letne doneske do 15. maja, da bo mogel izdelati račun.

Vsa »Zavezina« društva naj delujejo že sedaj z vso unemo za to, da bo udeležba v Postojni kar mnogo-brojnejša!

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

V Ljubljani, dne 7. marca 1904.

Tajnik:
Drag. Česnik.

Predsednik:
L. Jelenc.

Naša tajna kvalifikacija — odpravljena?

Koliko časa smo se trudili in borili, da bi zatrli za nas toli ponižujočo, sramotno in škodljivo tajno kvalifikacijo. Vedeti smo hoteli, kako nas ocenjuje nadzornik, in zavarovati smo se hoteli proti krivicam, ki so pri tajni kvalifikaciji med nami slabotnimi ljudmi gotovo mogoče. A vse zaman! Še poštenega odgovora nismo dobili. Eni so rekli: »Naša uprava že ve, zakaj se boji javne kvalifikacije«, hudomušneži pa so modrovali: »Tajne kvalifikacije itak ni. Saj lahko vidi našo kvalifikacijo vsak diurnist pri okrajnem glavarstvu, vsak član okrajnega šolskega sveta, pa tudi vsak član in kdor hoče pri krajnem šolskem svetu, ki je prejel našo prošnjo za kakšno službo. Kjer pa vidi kakšno stvar toliko ljudi, pa gotovo ni več tajna«.

Ali je niso zadeli?! — A nam pa s tem le ni bilo pomagano, ker smo mogli le po ovinkih in tihotapski pozve, deti, kako nas ceni nadzornik. Niti tega nam niso povedali-kaj vse se mora pri nas oceniti. Sedaj pa se bo stvar menda na bolje obrnila: tajna kvalifikacija se bo — kakor znamenja kažejo — vsaj polagoma odpravila. In kako fino se je ta akcija pričela! Pri nekem okrajnem šolskem svetu s o namreč začeli uporabljati klasifikacijske pole kot ovitke svojim uradnim dopisom, ki jih pošiljajo šolskim vodstvom. Ali ni to imenitno! Škoda le, da so te kvalifikacije že nekoliko zastarele in da se pošiljajo v tuje okraje. Neki nadučitelj je dobil s tremi dopisi tri kvalifikacije vsega učiteljstva sosednega okraja. To je res malo nerodno, a vsak začetek je težak. Sčasoma bo že bolj!

Ker pa še vendar ni vsak učitelj videl take pole, pričujemo tukaj njeno razdelbo, da jo bomo vsaj vsi poznali.

Da je nemška — je ob sebi umljivo. Torej:

Verhalten der Lehrpersonen	Wahrnehmungen über die Behandlung der Lehrgegenstände und zwar:							Wahrnehmungen					Der Zustand des Unterrichts war (an wie vielen Schulen)				
	a) der Unterrichtssprache und der zweiten Landessprache, b) des Rechnens, c) der Realien, d) des Zeichnens, e) des Gesanges, f) des Turnens und g) der weiblichen Handarbeiten.							a) über die Tüchtigkeit und b) den Fleiß der Lehrpersonals c) über deren Leistungen in Erziehung und Unterricht d) über ihr Streben nach Fort- bildung und e) ob sie mit den Religionsleh- rern in wünschenswerter Ein- tracht, Erziehung und Unter- richt zu fördern bestrebt sind.					sehr befriedigend	befriedigend	genügend	minder genügend	nicht genügend
	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	a)	b)	c)	d)	e)					
249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266
Boštjan Kobula	<i>sg</i>	<i>g</i>	<i>gd</i>	<i>kgd</i>	<i>ng</i>	<i>sg</i>	—	<i>s. t.</i>	<i>s. fl.</i>	<i>sg</i>	<i>s. str.</i>	<i>ei</i>					
Marica Murko	<i>g</i>	<i>sg</i>	<i>g</i>	<i>gd</i>	<i>sg</i>	—	<i>sg</i>	<i>t.</i>	<i>fl.</i>	<i>g</i>	<i>str.</i>	<i>ei</i>					
Verica Ribič	<i>gd</i>	<i>g</i>	<i>sg</i>	<i>g</i>	<i>gd</i>	<i>ng</i>	<i>g</i>	<i>m. t.</i>	<i>m. fl.</i>	<i>gd</i>	<i>m. str.</i>	<i>s. ei</i>					

i. t. d.

Če bomo učitelji s tem načinom objavljaja svojih kvalifikacij zadovoljni, bodo baje tako objavljanje nadaljevali. Pričakujemo torej vsestranskega ploskanja!

Leta 1905. v Petrograd!

Ni ga boljšega pripomočka v izpopolnitev izobrazbe, kakor so ravno potovanja. To mnenje je že prešinilo vse sloje človeštva, zakaj prirejajo že razne ekskurzije in razna znanstvena potovanja. Države in razna društva podpirajo vsako leto z izdatnimi prispevki posameznike, da morejo obiskovati razne kraje in razne — razstave. Zakaj ravno v razstavah, kjer se koncentruje delo človeškega duha in človeške roke posameznih desetletij, se človek v enem dnevu več nauči kakor če bi prebral še tako debele folijante.

Svetovnega pomena obeta biti razstava svetovnega Slovanstva v Petrogradu, ki jo otvorijo leta 1905. v Petrogradu. Kakor je soditi po pripravah, bo nadkriljevala ta razstava celo pariško svetovno razstavo. A kar bo najimennitnejše, je pač dejstvo, da ta razstava pokaže svetu, kaj premore Slovanstvo, kam je že dospelo v svoji kulturi.

V 42. številki »Napredaka« beremo sledeči poziv: »Hrv.-pedagoško-književni zbor« oglasilo je nedavno u »Napretku«, da je naumio za velikih školskih praznika g. 1904. prirediti zajedničko putovanje u Bosnu, Hercegovinu i Dalmaciju, pa je ujedno pozvao učitelje i učiteljice, da se prijave, koji bi bili voljni pridružiti se tomu putovanju. — Budući, da se do danas prijavio samo neznatan broj učesnika, pozivlje ovim »Zbor« ponovo učitelje i učiteljice, koji so voljni, da se pridruže tomu potovanju, neka mu se što prijave.

Za to putovanje treba, da se doskora upriliče priprave, a upriličit če se samo onda, ako se najavi dovoljan broj učesnika.

Upravni odbor »Hrv.-pedagoško-književnoga zbora«.

V l. 1903. je priredilo učiteljsko društvo »Lehrerhaus« na Dunaju znamenito skupno potovanje na sever, o katerem je bilo tudi kranjsko učiteljstvo obveščeno po oni, za kranjske razmere značilni odredbi, o kateri je tudi »Učit. Tovariš« nekaj besedi objavil. In kakor beremo v 3. številki srbskega »Učitelja«, je priredilo i srbsko učiteljstvo skupen izlet v — Črnogoro.

In sedaj pa vprašamo javno, ali bi ne moglo tudi slovensko učiteljstvo prirediti skupen izlet na vseslovansko razstavo v Petrograd l. 1905.? Sicer je naš načrt smel, vendar upamo, da je izvedljiv, akoravno ne v onem obsegu, kakršnega bi si želeli ravno z ozirom na skupnost slovenskega učiteljstva.

Vsekakor pa menimo, da bi se na Slovenskem dobilo vsaj nekaj učiteljev, ki bi hoteli skupno posetiti ono razstavo naših severnih bratov.

Naš načrt naj se naslanja na te-le točke:

Povodom glavnega zbora »Zaveze« v Postojni naj se osnuje komité, ki bi imel preskrbeti, oziroma rešiti sledeče zadače:

a) Izda naj oklic na slovensko učiteljstvo, v katerem se pozivlje, da pristopi k temu odboru, in v ta namen se zaveže dotičnik plačevati primeren mesečni donesek kot prispevek za potovanje.

b) Komité preskrbi po avstrijskih kakor tudi ruskih, oziroma nemških železnicah znižano vožnjo; le-ta obeta biti po ruskih železnicah za skupne izlete uprav bagateln.

c) Komité preskrbi dalje cena skupna stanovanja po ruskih krajih s posredovanjem ruskih učiteljev.

d) Komite izda slednjič na ostale avstrijske slovanske učiteljske »Zveze« poziv, da stare i one enake korake v tem oziru, da pohitim o l. 1905. skupno vsi avstrijski slovanski učitelji na ponosno Nevo, da se skupno spoznamo s svojimi severnimi brati.

Ta skupni izlet bi po našem skromnem mnenju imel dalekosežne posledice. Zakaj tu bi se ne spoznali natančneje le avstrijski slovanski učitelji, temveč tu bi bili zastopani vsi slovanski narodi mnogojezične Evrope v nekaki idealni skupščini. In pri tej priliki bi se vršil lahko tudi vseslovanski učiteljski shod, ki bi lahko idealno začrtal pot one velikanske naloge, ki jo ima ravno rešiti Slovanstvo, ki viškuje v prislovcici: Bodočnost je v rokah Slovanstva.

—d.

Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite!

(Dalje.)

To je pa ravno tista sila, ali bolje rečeno, strah, ki provzroča grozne skrbi našemu klerikalizmu. Ta se boji splošne ljudske izobrazbe kakor hudič križa, dobro vedoč, da ta vodi ljudstvo do samostojnega, zrelega in razsodnega mišljenja, ki ne pusti klerikalizmu ribariti v kalni vodi, zato se je pa postavil s tako grozno silo učiteljstvu po robu. Sedaj bide klerikalizmu zadnja ura, ljudstvo se zaveda od dne do dne vedno bolj in bolj. Ako se ne zajezi ta tok samozavesti med ljudstvom sedaj, je potem odklenkalo klerikalizmu za vselej.

Kdor misli, da je klerikalizem iz principa za splošno in enako volilno pravico, ta se temeljito moti. To je le slepilo za narod, češ, glejte, kako skrbimo za vas! Priboriti vam hočemo splošno volilno pravico, da bo imel pri volitvah vsak hlapec ravno tako veljaven glas kakor velik posestnik, njegov gospodar. — Ker je preprosto ljudstvo jako pobožno, vdano duhovščini v vseh rečeh, torej tudi v posvetnih zadevah, si nadeja klerikalizem sijajne zmage in s tem meni dobiti nadvlado v deželi, da bi potem vse gospodarstvo uredil po svojem kopitu in v svojem duhu, kar bo njemu, njegovemu nikoli sitemu želodcu najbolj neslo in hasnilo. Kako bo klerikalizem iz principa za splošno volilno pravico, ko v cerkvenih zadevah noče o tem prav nič vedeti? Cerkevno imetje vlada povsod župnik sam, ključarji so le zaradi lepšega, da vsako leto podkrižajo ali podpišejo cerkvene račune, ki so pisani v nemškem, kmetu nerazumljivem jeziku. Na vsem Kranjskem ni ključarja, ki bi imel najmanjši pojem o cerkvenem imetju in gospodarstvu. Kdo pa voli ključarje — ali ljudstvo sploh? Kaj še! Župnik sam ga imenuje in sicer takšnega vselej in povsod, o katerem je prepričan, da mu ne bo nikoli skalil vođe, da ne bo o vseh njegovih računih razumel prav ničesar. Zakaj ne pokaže klerikalizem dobre volje tukaj? Zakaj ne pusti vsem faranom voliti ključarjev? Tega ni in tudi nikoli ne bo storil klerikalizem, in sicer zato ne, ker ne mara, da bi mu kdo gledal na prste, kam devlje cerkveni denar. Taki splošni volilni pravici je nasproten, ker nič ne nese, ampak bi celo utegnili škodovati. Za splošno volilno pravico na političnem polju je pa vnet z dna duše, ker je prepričan, da bi v sedanjih časih nesla prav veliko. Propali konzumi bi se dali z deželnim denarjem zopet spraviti na noge ter delati konkurenco brezverskim liberalnim kupcem, tudi »Gospodarska zveza« bi bolje stala potem, najbolje pa bi se počutil potem škof sam, ki je do grla zadolžen, da bi lažje spravil svoje zavode v Št. Vidu z deželno podporo v red.

Kaj pa šola in učiteljstvo? Mar je njim za šolo! Bolj ko je ljudstvo zabito in neumno, boljše je. Kdor misli, da je klerikalizem iz varčnosti in ljubezni do ljudstva nasproten povišanju učiteljskih plač, ta se tudi jako moti. To je le slepilo! Ljudstvo, ki je z davki res preobloženo kakov povsod drugod v Avstriji, nič več in tudi nič manj, ima edino dobiček od šol, ono bi tudi z veseljem ta davek plačevalo, saj je prepričano, da bi to donášalo stoterne obresti. Ako potroši naše ljudstvo mnogo tisočakov za šolske stavbe, ki jih hoče samo imeti lične in lepe, bi trpelo tudi nekaj naklade na direktne davke za siromašne učiteljske plače. Ako bi bilo n. pr. 20% nove šolske naklade za urejenje

učiteljskih plač, bi plačal veliki posestnik, ki plačuje 100 K na leto direktnega davka brez priklad, še 20 K za učiteljske plače. Taki posestniki so že bogatini in ti bi že lahko to utrpeli. Sploh rečeno: naše ljudstvo prizna, da učiteljstvo zasluži za svoj trud boljše plače; to je tudi več občin že javno priznalo. O tem ni več dvoma. Naše ljudstvo je za šolo, učiteljstvo in napredek vneto, kar je za nas zelo tolažilno. Klerikalizem to dobro ve in to tudi vidi, zato pa udri, bij, kradi čast in poštenje šoli in učiteljstvu, laži, obréti zavijaj resnico, slepi ljudstvo, dokler ni prepozno! Zato pa beremo po klerikalnih listih kar neverjetno hudobne, neumne, razžaljive in lažnjive reči dannadan, o čemer bomo govorili kesneje; in vodja klerikalizma ne priredi nobenega shoda, ne da bi ne napadal šole in žalil učiteljstva. Ako mu pa učitelji kako besedo zasolijo nazaj, pravi in vpije, da ga učiteljstvo žali, da mora za to razžaljenje dati zadoščenja ali prositi lepo s sklenjenimi rokami odpuščenja, drugače ne dobi nikoli povišanja plač! Tudi to ni nič drugega kakor slepilo! Dr. Šušteršič in vsa njegova garda imajo radi razžaljenja bolj trdo kožo kakor slon. Ako bi on imel kaj časti v sebi, bi ne bil več državni poslanec, ker sta mu sodnija in državni zbor pribila pečat na čelo. Šušteršič ni niti najmanje razžaljen, ampak to je le navaden klerikalni izgovor in klerikalna zvijača, s tem se ljudstvo slepi, češ, kdor žali ljudske državne poslance, ta žali ves narod, ker so ti izvoljeni od naroda. Liberalcem očitajo sleparstvo, pa so sami očitni sleparji naroda, ker ga slepijo in vodijo za nos v njegovo veliko škodo.

Kdor nosi svojo kožo na ogled na javni trg, kakor jo nosi dr. Šušteršič, ta mora biti pripravljen, da mu jo bodo razni prekupci otipali, jo ogledovali od vseh strani, ako je dobro ustrojena, kakšnega izvira je, ako je kje pretrgana ter umetno zadelana, in ako je kaj vredna ali je pa za nič. Tako se tudi z njim godi. Vse njegovo delovanje na političnem polju opazujemo, primerjamo, ogledujemo in preudarjamo od vseh strani. Spoznali smo to politično kožo kot kameleonovo, ki izpreminja barve po potrebi, on je bil namreč že pristen nemčur, bil je tudi zagrizen liberalec a prišel je do spoznanja, da nemčurstvo in liberalizem ne nese ta nič, videj je in opazil, kako zna duhovščina s peklom in hudičem držati nerazsodne ljudi pod svojo nadvlado, videl je, kako ta dobro stoji v materijalnem oziru, zato ni bilo pokojnemu Missiji kot narodnemu odpadniku težko pregovoriti zase in klerikalizmu v prid delujočega dr. Šušteršiča, ker je ta videl pred seboj lepo bodočnost, kakršna je župana dr. Luegerja na Dunaju, in opazil je v kotu nabito klerikalno bisago, ki bo dal kaj zaslužka. Hipoma je postal nemčurski liberalec strasten klerikalec — ne iz prepričanja, ampak iz ljubezni do klerikalne mavhe, ne iz ljubezni do vere, ampak iz pohlepnosti do časti, slave in nadvlade. Začel je politični boj s pogumom, zvijačo in tudi ošabno sirovostjo. Ko je uvidel, kako znajo drugi njegovi politični sodrugi »farbati« in za nos voditi neumne in nerazsodne ljudi, poizkusil je tudi on, in zakaj bi ne? Na nekem shodu se je naravnost izjavil, da nima toliko časa, pripravljati se na na govor, kakor to navadno dela njegov politični nasprotnik dr. Tavčar, ampak hodi na shode nepripravljen, ker zaupa na Boga, ker govori iz njega sam sv. Duh. Da so se mu nerazsodni poslušalci kar čudili, to se razume. Klerikalni listi so prinesli ta govor v javnost in s tem dali dokaz največje nersramnosti in propalosti te stranke. Liberalna stranka je Šušteršičevo delovanje ostro zavračala, večkrat mu dajala

tudi žaljive pridevke, a on je moral vse to voljno pretrpeti, polagoma je svojo politično kožo tako ustrojil, da je bil slep in gluha za vse dobre svete, za vsako žaljenje. Tiral je naprej s slepo strastjo svojo politiko in zadružno gospodarstvo, dokler ni vse skup zavozil v zagate in globok prepada. Vse je do sedaj voljno pretrpel, le nam učiteljem ne more odpustiti, da smo se drznili postaviti se mu po robu. Zato zahteva od nas zadoščenja, ker smo slučajno odvisni od njegove milosti.

(Dalje.)

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

VIII.

Vprašanje. Šolska vodstva so bila lani dobila od odbora za prireditev loterije za gradbo novega šolskega poslopja v Vidmu po več loterijskih srečk s prošnjo, naj učiteljstvo te srečke v svoji šolski občini, oziroma pri prijateljih in znancih razpeča. Ali se ta dobrodelni namen ujema z dolžnostmi ondotne šolske občine? Ali je ono učiteljstvo, ki je sodelovanje odklonilo, kršilo svojo narodno dolžnost? Kako se naj nasproti takim dobrodelnim namenom v prihodnje ravnamo? Sploh se naj blagovoli zadeva pojasniti z raznih stališč.

Joško.

Odgovor in pojasnilo z različnih stališč:

1.) Vobče.

Šole ustanavljati je dobro delo narodove prosvete. Menda ni nikogar med nami, ki bi si upal trditi, da nismo dolžni doprinašati dobrih del, kakor in kje kdo more. Um in prosta volja narekujeta človeku, da si sam izbira dobra dela, ki jih hoče doprinašati. Iz občnega stališča posvečuje torej namen dotičnega odbora na Vidmu njegovo sredstvo loterije, da bi dosegel z njim novo šolsko poslopje in je sodelovanje učiteljstva vsekakor hvalevredno.

2.) S stališča občanskih dolžnosti.

V zmislu §-a 62. državnega zakona z dne 14. maja 1869. in z dne 2. maja 1883. mora za potrebne ljudske šole skrbeti krajna občina. Ako bi se bile napominane loterijske srečke razpečavale le po krajih, ki so na Videm všolani, bi se to ravnanje popolnoma vjemalo s to postavno določbo. Razpečavanje teh srečk po drugih občinah sicer tudi ne nasprotuje tej določbi; zakaj občina sme sama voliti sredstva, s katerimi si naj zida šolo, a uprezati druge ljudi v to breme, četudi s prostovoljno loterijo, se s tega stališča ne more odobravati. Ljudje drugih občin imajo tudi svoje potrebe, in vsaka občina naj bo toliko zavedna, da si mora nekatere svoje kulturne zadeve, kakor cerkev, šolo, ceste, mostove i. t. d. sama urejevati in vzdrževati. V videmsko šolo všolane občine, oziroma kraji, kakor: Stara vas, Stari Grad, Anovec, Videm, Pesje, Sremič itd., so hoteli del te svoje dolžnosti prenesti s srečkajem na ramena neintereso- vanih ljudi, kar se ne more imenovati umestno, dasi je vsa zadeva sama ob sebi poštena. Loterija se torej ni vjemala z dolžnostmi občine, pač pa z njenimi pravicami, zaradi katerih sme sama voliti sredstva in način, kako zidati šolsko poslopje.

Toisto velja o cerkvah in sploh o vseh občinskih napravah. Približno pred 7. leti je ministrstvo dovolilo neki farni občini na Dunaju, da sme po vsem Dunaju in drugod nabirati milodare za zidanje cerkve. Nekateri meščani iz

drugih farnih mestnih občin so se proti temu dovoljenju pri- tožili na upravno sodišče z obrazlogom, da si naj cerkev zida le farna občina, ne pa prebivalstvo vsega mesta. Upravno sodišče je dovoljenje ministrstva razveljavilo ter je omejilo nabiranje milodarov na domačo farno občino. Menda ga je navdajalo prepričanje, da sodi skrb za cerkev v dolžnosti domačih občanov.

3.) S stališča narodnosti.

V krajih, osobito na jezikovih mejah, kjer so občine v nasprotnih rokah, ki nočejo ustanoviti slovenskih šol in skrbeti zanje, je umestno in potrebno, da se ustanavljajo šole s pomočjo dobroteljnosti bodisi po društvih (Družba svetega Cirila in Metoda) bodisi z nabiranjem prostovoljnih darov ali s prireditvijo loterij itd. Tu sem nas kliče narodna dolž- nost, da sodelujemo s svojimi, četudi skromnimi prispevki, da pomagamo ohraniti svoj narod v boju za obstanek. Za Vi- dem se to ne more trditi in bi bilo pravzaprav žalostno znamenje življenske impotentnosti naše, če bi morali ob kranjski meji hiteti na pomoč.

4.) S stališča praktičnosti.

Zidanje šole s pomočjo prireditve loterije ali s pomočjo nabiranja milodarov v občinah, katerim ne preti germanizacija, oziroma poitalijančevanje, se tudi s stališča praktičnosti ne more odobravati. Kam pridemo, če bi tudi druge občine krenile na to pot? Občine že tako ne skrbe preveč za šole, potem naj bi se še začele zanašati na sodelovanje drugih ljudi in na takozvano beračenje po deželi! Ni čuda, če bi se šola ljudem še bolj omrzila. A tudi narodnost ob mejah bi trpela še več, zakaj doseganje, tja se stekajoči milodari bi se znatno skrčili, posrebalo bi jih moledovanje za pod- porami po občinah za šole v notranjosti naroda.

5.) S političnega stališča.

Državna ustava daje občinam avtonomijo, da si smejo cerkev, šolo in druge občinske zadeve v okviru zakonov po svoje urediti. Malo je naših občin, ki bi se svoje avtonomije docela zavedale. Podobno postopanje bi moglo avtonomijo občine kolikortoliko kršiti. Jasno je, da bi si izven krajnega šolskega sveta stoječi odbori za gradbo šole lastili v njem svoj posredni »votum« v toliko večji meri, kolikor večjo vsoto bi v ta namen nabrali, s čimer bi se avtonomija celo tiste občine, ki se svoje moči popolnoma zaveda, v tej za- deva znatno oslabila.

6.) S stališča jezikovne veljave.

Srečke imenovane loterije v Vidmu niso priznavale, da biva v Vidmu samo slovenski narod; zakaj bile so dvo- jezične. S svojo dvojezičnostjo so oznanjali vladi in javnosti, da priznavamo na Slovenskem dvojezičnost tudi tam, kjer tvorimo kompaktno slovensko narodnost. Ako bi se ravnali vsi po tem načinu, bi kazali javno, da se ne smatramo resno za slovensko narodnost, temveč za nekako smešno zmes — za nemško-slovenski narod. Ako so se te srečke morda le zato ogrnile s plaščem dvojezičnosti, da bi se za loterijo tembolj gotovo doseglo pri vladi potrebno dovoljenje, je zmota toliko večja, kolikor manj so se proponenti zavedali, da ima slo- venski jezik tudi brez nepotrebnega spremstva nemščine v vseh uradih in v javnem življenju zakonito za- jamčeno ravnopravnost in veljavo (Člen XIX. drž. osnovnega zakona z dne 21. grudnia 1867.) in kolikor bolj so s tem vlado prepričali, da na Slovenskem ni nujne po- trebe slovensko uradovati, ker se sami v praksi potezamo za

dvojezičnost. Ako pa si je odbor s svojo dvojezičnostjo hotel pridobiti podporo Nemcev in takozvanih nemškutarjev, znači to, da iztezamo roke po pomoči onih, ki sicer dajo pomoč, a obenem zahtevajo, da se odrečemo njim na ljubo vsem svojim narodnim in jezikovim pravicam, ki bi jim morali za skledico borne leče prepustiti prvenstvo v lastni družini.

Zdaj veš, Joško, kako se boš v prihodnje ravnal, če bi si kje na Slovenskem izmislili, zidati šolo potom srečkanja ter si boš lahko sam dal odgovor na svoja vprašanja.

Dohtar Rovan.

Dopisi.

Goriško.

V Dornbergu smo 3. t. m. položili v zemeljsko naročje vpokojenega nadučitelja Ignacija Križmana, očeta povsod priljubljenih tovarišev sedanjega dornberškega in šempaskega nadučitelja ter tasta tudi nadučitelja Fr. Vodopivca v Brestovici. Lepemu vinorodnemu Dornbergu učiteljujejo torej že nad pol stoletja vedno le Križmani in to najprej ded, potem ravnokar umrli oče in sedaj njegov sin, naš ljubljani »Nace«.

Učiteljstvo našega okraja je sijajno dokazalo, da je visoko spoštovalo vzornega blagopokojnika in da iskreno ljubi ob odprtem grobu plakajočo rodbino Križman, posebno pa svoja agilna in delavna tovariša Ignacija in Franceta. Bili smo pri veličastnem pogrebu vsi, prav vsi iz cvetne naše vipavske doline in goriške okolice, da celo iz daljnih Brd smo prihiteli tovariši in tovarišice, da počastimo spomin blagopokojnika, da obrišemo bridko solzo iz očesa našima dragima tovarišema! Prihitel je tudi naš blagorodni g. nadzornik Finžgar ter znova pokazal, da je povsod prvi poleg, kjer more pomnožiti naš ugled. Tudi g. c. kr. šolski svetnik Vodopivec je vrgel s potrptim srcem grudo zemlje v grob svojega tolakoletnega prijatelja, sovrstnika in učitelja. Tudi kolegijalni predsednik deželnega učiteljskega društva tovariš Jacobi iz Gorice je stisnil z najiskrenejšim sočutjem roki plakajočima sinovoma blagopokojnega.

Osobito pa žaluje ob odprtem grobu nepozabnega sovrstnika in pobratima naš sivolasi, vedno v srcu in mišljenju mladi Tomaž.

Tudi prečastiti gg. duhovniki iz okolice so se udeležili sprevoda. Vsi veljaki iz okolice in vsi domačini so prihiteli na gomilo ter pošiljali k nebeškemu prestolu iskrene molitvice v blagor nepozabnega sivolasega vzor-učitelja, katerega blaga duša je z zadovoljnim očesom zrla iz rajskega veselja in blagoslavljala svoje plakajoče otroke, blagoslavljala našo vrlo učiteljsko četo, ter ji klicala: »Naprej k prosveti in svobodi!«

Ob odprtem grobu je govoril tovariš Bajt par črtic iz življenja blagega pokojnika. Učiteljstvo je nosilo nagrobne vence deželnega ter okrajnega učiteljskega društva in druge. V domači hiši so mu zapeli spretni dornberški pevci »Oj kak grenek tužen« in na pokopališču zopet »Blagor mu, ki se spočije«. Peli so izborno in s sočutjem — saj so peli hvaležni učenci svojemu ljubljenemu učitelju. Čast jim!

Blagopokojni nadučitelj Ignacij Križman je poučeval naprej v Kobaridu, odtod je šel v Miren, a kmalu — po dveh kratkih letih — ga je mila usoda dovedla v domači rodni kraj, katerega je ljubil z vsem svojim srcem. Dornbergu je posvetil vse svoje moči. Učiteljeval, tajnikoval,

orglal, poučeval narodno petje, vinorejo in sadjerejo nad trideset let ter bil mož, katerega se je porabilo povsod, pri vsakem rodoljubnem delu. Nikako čudo ni, da je končno omagal pod tolikim bremenom, katerega je tako pogumno nosil, dokler ni omagal kakor junak, dokler ga ni, pred sedmimi leti zadela kap v šolski sobi pred šolsko mladino, odkoder so ga odnesli telesno skrušenega in uničenega v posteljo. Opomogel se je pod skrbnim negovanjem svoje blage soproge in ljubečih otrok vsaj toliko, da je kakšna tri leta še šetal okrog in se mogel tudi razgovarjati, le s silo sicer — a vendar je šlo. Zadnja leta je pa telesno popolnoma onemogel. Mrtev je bil oni jezik, s katerega pomočjo je skoraj štirideset let poučeval nežno mladino in svoje ljubljene Dornberžane. Končno pa je dne 1. marca umrl ter rešil britkega trpljenja sebe in svoje domače.

Blagopokojnik je imel 66 let. Rekli bi skoraj, da je to že dolga doba človeškega življenja, katerega pa ne merimo po množini let, temveč po množini blagih plemenitih činov, katere človek napravi v blagor svoje družine, v korist občine, v narodovo srečo in v blagobit vsega človeštva. Blagopokojnikovo življenje vse je bilo v polni meri le en tak plemenit čin, ki je trajal od nastopa njegove službe do njegove popolne telesne onemoglosti. Bil je blag soprog, skrben oče svojim otrokom, ki so mu obupajoč lajšali britko trpljenje v dolgi bolezni, ki so mu potrti v britki žalosti zatisnili ono blago očetovsko oko, ki jih je s toliko ljubeznijo in skrbjo vodilo po potih pravega poštenja in neumornega delovanja. Občini Dornberg je bil požrtvovalen učitelj v šolski sobi in izven iste, neumoren tajnik, spreten organist in pevovodja ter brezplačan svetovalec vsakemu domačinu v vsakem opravilu. Hvaležna srca vrlih Dornberžanov gotovo najbolj počaste spomin blagopokojnikov, ako se z isto ljubeznijo oklenejo njegovega sina, sedanjega delavnega nadučitelja. Kdor se pa tako žrtvuje z neumornim delom sreči svoji obitelji, domači občini, ljubljenemu narodu ter v obče blaginji človeštva, gotovo najde svojo zaslužno plačilo nad zvezdami, kjer ga vsemogočni Stvarnik z nebeškim veseljem sprejme v krog svojih izvoljencev.

Ob sklepu teh vrstic kličem Vam — nepozabni moj voditelj: »Uživajte zaslužno plačilo nad zvezdami! Počivajte sladko v domači rodni zemlji!« Tebi pa ljubljena rodbina Križman, a osobito Vama predraga pobratima Nace in France želim, da bi se kmalu utolažila v hvaležnem otroškem spominu na blagega roditelja, saj:

»Lepše solnce njemu sije,
lepše zarja rumeni.«

Alojsij.

Istra.

Iz Istre nam piše prijatelj: V zadnjem dopisu sem napisal ob kratkem, kako po mačehovsko skrbi naša slovanška delegacija za učiteljstvo in sploh za šolstvo. Danes mi dovolite, naj opišem nekoliko mačehovsko ravnanje naših oblastni.

Omenil sem že, da je deželni zbor sprejel 1. 1901. zakon, s katerim se je nekoliko izboljšalo učiteljstvu materialno stanje. §. 24. istega zakona določuje, da se mora $\frac{1}{10}$ učiteljskih mest uvrstiti v I. plačilni razred, $\frac{4}{10}$ v II. plačilni razred, in $\frac{5}{10}$ v III. plačilni razred, ker je tudi v Istri v veljavi krajevni sistem. Ta sistem pa se razume tako, da imajo v krajih I. in II. plačilnega razreda to plačo le nadučitelji, a vse drugo učiteljstvo uživa plačo nižjega razreda. Izjemo dela le učiteljica v Podgradu, ki je poročila

sodnijskega adjunkta in tako privedla zeta v šolsko poslopje, le ona uživa plačo enakega razreda s svojim nadučiteljem.

Ravno isti § deželnega zakona določa, da ima deželno šolsko oblastvo dogovorno z deželnim odborom od deset let do deset let razvrstiti po razredih vsa učiteljska mesta. Vsakdo bi mislil, da sta se deželna šolska oblast in deželni odbor dogovorila in prevrstila učiteljska mesta takoj, ko je ta zakon zadobil pravno moč. Mogoče bi se zgodilo to drugod, a pri nas v Istri ne. Službena mesta so ostala še vedno razvrščena tako, kakor so bila razvrščena pred tem zakonom, s prevrstitvijo odlaša se torej že nad dve leti in to le zaradi tega, ker bi prišla malenkost učiteljskih mest v boljše plačilne razrede. In kaj pravi učiteljstvo k temu? Večina doma malo na tihem godrnja, in pri tem ostane. Le učiteljsko društvo za koperski okraj se je drznilo toliko, da je prosilo v pretečenem poletju deželni šolski svet, naj poskrbi, da se izvrši ta prevrstitev, a rešitve na to prošnjo ni še danes. Kaj so naredila druga učiteljska društva, mi ni znano, a najbrže nič. Mirno čaka vsak v svojem kotičku, kdaj se bo zljubilo oblastnijam izvršiti ta § deželnega šolskega zakona. Dvomimo, da bodo oblastnije toliko pravične ter da nakažejo priboljšek ob prevrstitvi onemu, kogar zadene ta od 1. septembra 1901 t. j. od dneva, ko je zakon zadobil pravno veljavo. Oni tovariš, ki bo deležen tega priboljška, bo vesel, da mu ga nakažejo od dneva naprej in niti mislil ne bo, da mu je zakon določil ta priboljšek že od 1. septembra 1901. Enaka se je godila, ko so se premenile decenije v kvinkvenije. Oškodovani so bili nekateri tovariši kar za eno kvinkvenijo, a rekuriral ni nihče. Kasneje je marsikdo pomrmral proti nadzorniku, a ta mu je kratko povedal: »Zakaj se niste pritožili na višjo oblast?« In pri tem je ostalo.

Moj opomin je ta-le: »Slovansko učiteljstvo v Istri zbudi se, misli in prouči do dobrega državne in posebno deželne šolske zakone, pa dobiš v njih marsikatero mrvice, ki jo je določil zakonodajalec tebi, a ti jo razne oblastnije premišljeno ali nepremišljeno, hote ali nehote kratijo. In ko to zapaziš, posvetuj se s tovariši in neustrašeno nastopi pot pritožbe, saj sta si tem potem pred kratkim pridobila dva tovariša izdatne vsotice. Opozarjam te, posvetuj se le s tovariši in ne s kakimi nazovi-prijatelji učiteljstva, ker sem prepričan, da so ti prijatelji večinoma neodkritosrčni prijatelji, ki nam zavidajo vsako mrvice. Tovariši, zbudite se, da si zadobimo ugled in upoštevanje, a to bo, če nastopimo vsi vezani v trden krog, ki se ne da razrušiti in ne, ako se bomo vezali na one nazovi-prijatelje učiteljstva. Zgodovina nas uči, da tudi v drugih deželah uživa učiteljstvo le to, kar si je samo priborilo, in nič onega, kar bi mu bili podelili nazovi-prijatelji.

Dr. Sitnež.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani prosi najvljudneje vsa okrajna učiteljska društva, da bi blagovolila ustreči prošnji »Zavezinega« vodstva s tem, da bi izbrala poverjenike za naročitev društvenih listov. Imena in bivališča izvoljenih poverjenikov naj se prijavijo vodstvu »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev« v Ljubljani.

Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani ima svoj letni občni zbor v sredo dne 30. t. m. v »Narodnem domu« v Ljubljani.

Odbor „Slovenske Šolske Matice“ je imel 13. februarja 1904. sejo. 1. Sklenilo se je, kar najhitreje izdati »Spominski list« za mladino, ki zapušča šolo. 2. Odbor nima odgovora predsednika na predlog gosp. nadučitelja L. Perkota ničesar dostaviti. Sicer pa se bodo vnovič povabile tiskarne, v katerih se ne tiska noben politično prononsiran list, naj stavijo svoje ponudbe; tisk se odda onim tiskarnam, ki bodo stavile najugodnejše pogoje. 3. Glede na glasovanje pri zadnjem občnem zboru se konstatira: Navzočnih je bilo kakih 60 društvenikov; za predlog o tisku društvenih publikacij je glasovalo 11 članov; § 22. pravil »Slov. Šolske Matice« pa pravi, da mora sklepom pritrditi nadpolovična večina navzočnih društvenikov; predlog torej po pravilih ni obveljal. Točka 2. in 3. naj se objavita sedaj v šolskih listih in pozneje v Letopisu. 4. Za l. 1904. se izdajo knjige: Ped. Letopis, Učne slike in Realna knjižnica. Ako bi Letopis postal preobširen, izidejo razprave v posebni četrti knjigi. Knjige se tiskajo vse v 2500 izvodih. 5. »Šolska Matica« bo skrbela za knjigo o domači vzgoji ter v to svrhu stopila v zvezo z »Družbo sv. Mohorja.« Poedina poglavja tega staršem namenjenega spisa naj bi služila »šolskim večerom za starše« in se uporabljala za predavanja po bralnih društvih itd.

Odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj zboruje dne 19. marca 1904 ob 1/2 11. uri dopoldne v okoliški deški šoli v Celju po nastopnem vzporedju. 1. Zapisnik. 2. Petje. 3. Društvene zadeve in nasveti. 4. Prosto predavanje. 5. Iz šolske prakse. K prav številni udeležbi vljudno vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Cenjenim gg. tovarišem in gdč. tovarišicam, ki so se bili svoječasnoročili I. zv. »Iz knjige življenja«, se s tem najvljudneje zahvaljujem, ker so se odzvali mojemu vabilu na naročbo v tako častnem številu ter naznanjam, da izide II. zvezek prav v kratkem. Razpošiljati se začne še pred prazniki. Upam, da mi ostanejo zvesti vsi dosedanja naročniki. Zato nisem sedaj razposlal naročilnih pol kakor prvič, ampak dobi vsak prejšnji naročnik tudi II. zvezek. Ako bi pa kdo ne želel novega zvezka, prosim, da mi to blagohotno sporoči po dopisnici in mi s tem prihrani stroške in delo. Hkrati pa vabim med svoje naročnike tudi one cenjene tovariše in tovarišice, ki dosedaj še niso v njihovem krogu, ter naznanjam, da jim lahko postrežem tudi še s I. zvezkom.

V Ljubljani 6. marca 1904.

Jos. Kostanjevec.

„Zvonček“ ima v 3. številki to-le vsebino: 1. Balada o vinu. Fran Žgur. Pesem. 2. V spomin. Andrej Rape. Pesem. 3. Orel. Andrej Rapè. Pesem. 4. Sirota Ivanček. L. Černej. Povest. 5. Kadar vzhaja beli dan... Osojski. Pesem. 6. Kaznovale so ga... Andrej Rapè. Povest s podobo. 7. Ponoči. E. Gangl. Pesem. 8. Oblačkom. Osojski. Pesem. 9. Ob zibelki. F. Palnák. Pesem. 10. Prišli trije so možički... Osojski. Pesem. 11. Iz knjige prirode. Solovej. Poučna črtica. 12. Ljubezen sestric. Podoba v barvotisku. 13. Vprašanje in odgovor. E. Gangl. Pesem. 14. Na izprehodu. Ivo Trošt. Povest s podobo. 15. Moja grlica. Samko Cvetkov. Povest. 16. Tolažba. Ivan Stepko. Pesem. 17. Pouk in zabava. Slovo. Vinko Krek. Uglasbena pesem. — Za računarje. J. R. — Rusko-japonska vojna. — Spala — sedemnajst let. — Korejski pregovori. — Japonsko pismo. — Računska naloga. J. R. — Rešitev. — Sirite in naročajte ta krasni mladinski list!

Čitanka za obče ljudske šole. Izdaja v štirih delih. III. del. Za četrto in peto šolsko leto štiri- in večrazrednih ljudskih šol. Sestavila Henrik Schreiner in Fr. Hubad. Cena vezani knjigi 1 K 30 h. Na Dunaju. V cesarski kraljevi zalogi šolskih knjig. 1904. — Zunanjščina te »Čitanke« nam ni simpatična. Vidi se takoj, da je oficijalna iz-

daja za slovenske šole. O nje notranji vrednosti izpregovorimo prihodnjič. — Knjigo je odobrilo naučno ministertvo z odlokom z dne 25. prosinca 1904., št. 1115.

Svetopisemske študije. »Osservatore Romano« objavlja papeževo okrožnico, ki pravi, da bo papež pospeševal svetopisemske študije. Ustanovil je tudi diplome za licenciate in doktorje sv. pisma, ki jih bo podeljevala biblijska komisija. Dobro bi bilo zlasti za našo politikujočo duhovščino, da se temeljito poprime študij sv. pisma in da se umakne iz javnosti — v cerkev!

Pripovedi o Petru Velikem. Po petem ruskem izdanju A. Petruševskega poslovenil Ivan Steklasa. »Slovanske knjižnice« snopič 128—131. V Gorici. Tiskala in založila »Goriška Tiskarna« A. Gabršček. 1904. Str. 312.

Legijonarji. Igra s petjem iz Napoleonovih časov v štirih dejanjih. Spisal Fran Govékar. Godbo zložil Viktor Parma. »Slovanske knjižnice« snopič 132—133. V Gorici. Tiskala in založila »Goriška Tiskarna« A. Gabršček. 1904. Str. 101.

„Iz knjige življenja“. Tovariš g. Jos. Kostanjevec izda v kratkem II. zvezek svojih pripovednih spisov, ki zavzemajo v naši pripovedni književnosti brez dvoma odlično mesto. Opozarjamo svoje čitatelje na pisateljevo zahvalo in vabilo v rubriki »Književnost in umetnost«. V II. zvezku »Iz knjige življenja« so zbrane zgolj krasne in zanimive stvari, ki jim je treba najširšega kroga čitateljstva. Nadejamo se, da ne bo zlasti učiteljske rodovine, ki bi ne imela tudi te lepe Kostanjeveče knjige!

Vestnik.

Osebnosti. Učiteljski prof. v Gorici V. Bežek, je imenovan za ravnatelja na c. kr. učiteljsku v Kopru. — Ravnatelj mariborskega učiteljskega, Henrik Schreiner, in ravnatelj goriškega učiteljskega, Štefan Križanič, sta pomaknjena v VI. plačilni razred. Pomožni učitelj Karol Mahkota je postal začasni voditelj v Velesovem. — Nadučitelj v Šmartnem pri Litiji Jernej Černe je dobil zaradi bolezni daljši dopust; začasno vodstvo ondotne štirirazrednice se je izročilo tamkajšnjemu učitelju Karolu Piklu. Učiteljica ženskih ročnih del v Litiji, Marija Meško, je dobila suplenturo enega učiteljskega mesta na tej šoli.

Šolske vesti s Štajerske. Kot nadučitelja sta nameščena: Fran Lorber od Sv. Florjana pri Rogatcu na šoli v Braslovčah in Ivan Jezovšek, učitelj pri Sv. Lovrencu nad Prožinom na isti šoli. Stalne učiteljice so postale: pri Sv. Jodrti nad Laškim ondotna začasna učiteljica Ljudmila Gomilšek, v Libojah učiteljica iz Rečice Ljudmila Božič, v Dobovi pa ondotni začasni učiteljici Terezija Požar in Friderika Zechner. Učiteljica za ženska ročna dela pri Sv. Pavlu v Savinski dolini je postala učiteljeva soproga Marija Pečar. Možitev se je dovolila učiteljici Mariji Brinšek, roj. Delakorda, pri Šent Janžu na Dravskem polju z ondotnim učiteljem Petrom Loparnikom ter Mariji Zupančič v Šmarju pri Jelšah z ondotnim učiteljem in županom Fr. Ferlincem.

Bela žena. Umrli je v Dornbergu pri Gorici vpokojeni nadučitelj g. Ignacij Križman. Služboval je na raznih krajih kot učitelj od 1853. do 1897. l. Najdalje je služboval v svojem rojstnem kraju Dornbergu, in dosedanji dornberški rod se je izšolal večinoma pod njim. Mož je bil plemenitega in neomahljivega značaja. Blag mu spomin!

Umrla je v Gorici učiteljica Marica Vouk. Pokojnica je službovala svojedobno v »Šolskem domu« v Gorici, potem pa v Bvcu. Zadnja služba ji je bila v Ajšovici pri Gorici. R. i. p.!

Izboljšalo se je zdravje g. nadučitelju F. Paplerju, o katerem smo poročali zadnjič, da ga je zadela kap. Želimo od srca, da bi skoro popolnoma okreval!

Državni zbor je začel zopet »delovati« dne 8. t. m. Da bi prišel res do kakega resnega in uspešnega dela ni misliti, ker je notranji položaj zaradi stališča Koerberjevega, ki stoji pod nemško-nacionalno komando, še vedno skrajno neugoden.

Delegacije so končale svoje »delo« dne 27. februarja. Slovenski delegat Šušteršič je govoril nekaj glede papeževe izvolitve, ki nas prav čisto nič ne briga, in s tem je bilo »delovanje« slovenskega delegata končano!

Vprašanje o italijanskem vseučilišču. Res, imenitne prijatelje so si izbrali naši Italijani proti nam Slovanom! Iz Tirola prihaja glas, da Nemci odločno protestujejo proti temu, da bi italijanska pravna akademija prišla v katerokoli mesto v Trentinu. Zahtevajo, da se fakulteta namesti ali na Dunaju ali Gradcu, kjer ne more biti nevarna za narodne interese Nemcev. Zaradi teh vesti je bolno zaječalo v logu italijanskega novinstva. »Piccolo« vzklika: Ali naj bodo Italijani vedno pod kuratelo drugih plemen? V Primorju kriče Slovani, da je to slovanska dežela, v Tirolu kriče Nemci! So li Italijani brez domovine?«

Nemci proti italijanskemu vseučilišču. Vest, da se italijansko vseučilišče ustanovi v Roveretu je nemško prebivalstvo zlasti na južnem Tirolskem razburilo. Nemci so začeli prirejati shode, na katerih protestirajo proti ustanovitvi italijanske pravne fakultete v južnem Tirolskem. Tak shod se je te dni vršil v Meranu.

Nabiranje doneskov za Vegov spomenik je ministerski predsednik kot voditelj c. kr. ministrstva za notranje stvari dovolil z razpisom z dne 27. januarja 1904., šte. 393.

Vegov životopis. Leta 1886 je v glasilu avstrijskega vojaško-znanstvenega društva in tudi v posebnem natisku izšel životopis barona Vege. Spisal je ta životopis takratni poročnik Fridolin Kaučič in našel tudi v inozemstvu splošno priznanje (The Academy London šte. 777, z dne 7. februarja 1887, Illustrierte Zeitung Leipzig št. 2290 z dne 21. maja 1877 itd.). Povodom 150-letnice Vegovega rojstva (23. marca 1904) izide ta životopis v drugi, pomnoženi in ilustrovani izdaji. Ker je Vegovo življenje in Vegovo znanstveno in militarično delovanje le malo znano, opozarjamo na ta nemški spis z dostavkom, naj se naročila naznanijo z dopisnico pisatelju in založniku gosp. Fridolinu Kaučiču stotniku na Dunaju, V., Matzleinsdorferstrasse Nro 37. Cena knjigi s poštnino vred je 1 K 20 h.

Vegov arhiv. Gospod dekan I. Bizjan je ustanovil v Moravčah Vegov arhiv, za katerega so došla že mnoga literarna darila. Vse čestilce Vege, ki imajo kako Vegovo delo starejše izdaje in ga ne potrebujejo, kakor tudi gosp. pisatelje, ki so ali bodo objavili o Vegi kak članek in tudi uredništva domačih listov, ki so in bodo še prinesla o Vegi članke, vesti in beležke, se tem potom prav vljudno prosijo, da bi doposlali Vegovemu arhivu po en izvod dotičnih knjig, knjižic in časopisov.

Razglednice, izdane povodom 150letnice rojstva barona Vege. Stotnik Karčič je napravil v proslavo 150-letnice Vegovega rojstva načrt za razglednico, na kateri je upodobljena Vegova slika, obdana z vojaškimi in učenjskimi emblemi, Vegov grb, Vegova rojstna hiša in moravska cerkev. Razglednice se naroče (najmanjše 100 izvodov) pri gospodu kaplanu M. Škerjancu v Moravčah. Vegove razglednice se bodo prodajale na drobno po vseh boljših knjigarnah in trgovinah s pisalnim orodjem na Slovenskem. Čisti dobiček je namenjen za Vegov spomenik.

Ferialni tečaji za učitelje na obrtnih šolah bodo letos od 17. julija do 13. avgusta v Beljaku. Predavalo se bo o risanju po prirodi. Take tečaje imajo tudi na Češkem in v Šleziji. »Risanje po prirodi« je danes v Avstriji aktualno vprašanje, zato bi bilo umestno, da bi šolska oblastva tudi v Ljubljani uvedla enake tečaje za ljudske učitelje.

Visokošolski tečaji bodo letos od 7. do 27. avgusta v Beljaku.

Litijska šolska mladina je priredila dne 6. t. m. veselico s petjem, deklamacijo in igro. Čisti dobiček bo dobila šolska kuhinja.

Realci na vseučilišču. Naučni minister vitez Hartel si prizadeva, da bi se realci pripustili k vseučiliščnim študijam. Seveda še ovirajo za sedaj tak projekt velike pedagoške in finančne težkoče. Naučni minister je vprašal za mnenje profesorske zbornice vseh avstrijskih vseučilišč. Najbolj se tej nakani upirajo zastopniki medicinske fakultete ter zahtevajo, da morajo realci dokazati znanje ne le latinščine, temveč tudi grščine. Pristopnejši tej ideji so juridični profesorski zbori, ki ne zahtevajo znanja klasičnih jezikov, pač pa dokaz o filozofični propedeutiki kot predvajo za logično mišljenje in sklepanje. Naučni minister hoče to vprašanje vsekakor dognati ter skliče v ta namen skupno konferenco vseh kompetentnih šolskih poročevalcev. Pri tem posvetovanju se določi, ali se naj glede klasičnih jezikov zahteva od maturantov na realki še tozadevni naknadni izpit ali pa se naj že v realko uvedejo ti predmeti.

Razpisano je do 24. t. m. mesto učitelja v Šent Janžu na Mostiču na Koroškem.

Mestni realci v Idriji je naučno ministrstvo priznalo za sedanje prve tri razrede pravico javnosti.

Šolska statistika za Kranjsko. V šolskem letu 1901/2 je bilo na Kranjskem 336 javnih ljudskih šol, 16 ekskurendnih šol in 38 zasebnih šol. Vse te šole je obiskovalo 57.552 otrok (67.260 je bilo šoloobveznih.) Ponavljalno šolo je obiskovalo 14.258 otrok (16.263 otrok je šoloobveznih.) — Na ljudskih šolah na Kranjskem je delovalo 713 učnih oseb. Od teh jih je bilo v prvem plačilnem razredu 71 (10% — 1600 K temeljne plače), v drugem plačilnem razredu 107 (15% — 1400 K temeljne plače), v tretjem plačilnem razredu 214 (30% — 1200 K temeljne plače), in v četrtem plačilnem razredu, oziroma začasnih 321 (45% — 1000 K temeljne plače.)

Japonsko časopisje. Prvi japonski dnevnik je izšel leta 1872, a že l. 1890. so imeli Japoci 716 časopisov z 2 mil. izvodi. Po imenu imajo na Japonskem tiskovno svobodo, toda list, ki ne piše vladi po volji, se brez obotavljanja za vedno zatre. Drugih tiskovin je izšlo l. 1890 na Japonskem 7476 ter 223 prevodov. Od takrat se je literatura še bolj povzdignila. Od l. 1895. do 1899. je baje izšlo povprečno vsako leto 23450 knjig in brošur. Delavci in papir so na Japonskem namreč jako poceni.

Japonski otroci. Japonsko dete, ko se rodi, dobi hrane od matere šele četrty dan. Poprej dajo otroku, da srka v svilo zavito koreninico, makuri imenovano. Sedmi dan po rojstvu dobi otrok prvo ime, ko stopi v mladeniško dobo, drugo ime, istotako v moški dobi in na starost. Japonski pisatelj Jamura pripoveduje, da so ga imenovali najprvo Saburo, ko je bil star 15 let, je dobil ime Navmi itd. Majhnih otrok ne povijajo, marveč se morejo svobodno premikati. Mati je v japonski družini, tudi v najboljši, sama oskrbovateljica otroka, ki ga pa nikdar ne poljubi, ker Japonci smatrajo poljub iz zdravstvenih ozirov za nedopusten. Po sedmem mesecu odstavi mati otroka ter ga začne hraniti z rižem, kar traja najmanj eno leto.

Brzobjavna poročila z bojišča. Vojsna na Daljnem vztoku ne velja ogromnega denarja samo Japonske in Rusije, temveč tudi večje časopise, posebno londonske. Brzobjavna poročila z bojišča morajo napraviti do Londona 12.481 angleških milj pota po morju, in sicer po Kitajskem, mnogostevilnih otokih, Avstraliji, Afriki, Spaniji v London. Vsaka beseda po tej poti velja časopise čez 2 K, dočim velja za privatne depeše nad 7 K. Ako dobi tedaj kateri londonskih listov na dan le brzobjavke s 100—150 besedami, pomeni to skoraj 600 K brzobjavnih stroškov. Prva bitka pri Port Arturju se je brzobjavila sedmim londonskim listom, ki so plačali skupno 25.000 K.

Nova srbska narodna himna. Dosedanja himna ki jo je zložil naš skladatelj Davorin Jenko se opusti ter razpisuje vlada 1000 dinarjev za nagrade za novo himno.

Rusija ima na 22.470.004 km² okolo 140¹/₂ milijonov prebivalstva, Japan pa 417.297 km² ter 47¹/₂ milijonov prebivalstva.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 492.

Kranjsko.

Na enorazrednici v Planini pri Vipavi je izpraznjeno učno mesto stalno popolniti.

Prošnje so vlagati semkaj do dne 27. marca 1904.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 26. februarja 1904.

Št. 415.

V krškem okraju se razpiše učno mesto na trirazredni ljudski šoli v Št. Rupertu v začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se po predpisanem potu vlagajo tu sem do 13. marca t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 28. februarja 1904.

Zl. 197.

An der vierklassigen Volksschule in Assling kommt eine Lehrstelle mit den gesetzlichen Bezügen zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung.

Die Gesuche sind bis 31. März 1904 beim k. k. Bezirksschulrate in Radmannsdorf einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Radmannsdorf, am 29. Februar 1904.

R. Šeber

tiskarna v Postojni.

Naznanilo.

Slav. učiteljstvu in krajnim šolskim svetom si usojam uljudno naznaniti, da sem prevzela po umrlem svojem soprogu tukajšnjo tiskarno, katero bodem z zadostnimi sredstvi opremljeno dalje vodila pod neizpremenjeno firmo:

R. Šeber, tiskarna v Postojni.

Pri tej priliki si usojam sl. učiteljstvu in kr. šol. svetom izrekati najtoplejšo zahvalo za ti tvrdki do sedaj skozi več let izkazano zaupanje ter se priporočam tudi v bodoče naklonjenosti in podpori sl. učiteljstvu in krajnih šolskih svetov.

Z odličnim spoštovanjem

Postojna, 6. marca 1904.

Hilda Šeber.

Izvrsten okus dobi kava, ako ji primešate

Vydrove žitne kave.

Poskusite! Poštna pošiljka s 5 kg 4 K 50 h franko.

Vydrova tovarna žitne kave Praga VIII.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrty leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, ¹/₂ strani 10 K, ¹/₄ strani 8 K, ¹/₈ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.